

יתרו (250)

נאמרו על ידו דברים שהיו מעין הקדמה והכנה למתן תורה: "אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם". זהו יסוד של קבלת התורה. ולכאורה, מה כל כך חשוב להזכיר כאן את מה שעשה הקב"ה למצרים? אלא, שהדבר הגורם לאהבה בין שני אנשים, זו ההרגשה שאיכפת לשני ממני, וזה מה שכביכול אומר הקב"ה לנו: הנני מעוניין ליצור עמכם קשר, וכאשר רואים אתם את אשר עשיתי למצרים, דברים שאינם נראים כל יום, מים נהפכים לדם, צפרדעים מקרקות בכל מקום וכו', את כל זה, אומר הקב"ה, עשיתי מחמת האיכפתיות שלי מכם, כשם שלאב איכפת כאשר ילד גדול מכה את בנו הקטן. ממילא, התוצאה המוכרחת היא: "ואביא אתכם אלי". בת קול, כביכול, מכרזת ואומרת: לי [לשכינה הקדושה] איכפת מכל דבר ודבר שעושים לכם, אבל האם גם לכם איכפת ממה שכביכול עושים לי? אם חסרה האיכפתיות, בעצם כבר ניתק הקשר. הקב"ה אינו ח"ו בבחינת 'מכונה' שמכניסים בה מצוה ויוצא ממנה שחר כלשהו, גם אנו, כמו בוראנו, צריכים לגלות איכפתיות מהבורא יתברך ומתורתו ומצוותיו.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "תפארת שמשון"

וַיִּסְעוּ מִרְפַּיִם וַיָּבֹאוּ מִדְּבַר סִינִי (יט. ב)
להקיש נסיעתם לחנייתם, מה חנייתם בתשובה אף נסיעתם בתשובה (רש"י). כתב השל"ה הקדוש: הרי שישראל עשו תשובה לפני שקיבלו את התורה, מכאן רמז למה שאמרו מקצת המקובלים שלפעמים נמנע מהאדם להבין איזה פשט או איזה חקירה, ודבר זה הוא מחמת הקליפה שנוצרה מאיזה עוון שעשה המבדלת בינו לבין מה שרוצה להבינו, ולכן צריך האדם לפשפש במעשיו ולהתוודות ולהיות מודה ועוזב, וכן תיקן המקובל האלוקי הרמ"ק זצ"ל תפילה על זה לפני שילמד. וכן ינהג כל אדם, אם קשה לו הבנה יתחרט על עוונותיו ויתוודה וישוב אל ה', ויתפלל אליו יתברך שיחונן אותו דעה וילמדהו בינה. ורמז לדבר סמיכות ברכת "אתה חונן" לברכת "השיבנו אבינו לתורתך.... והחזירנו בתשובה שלמה לפניך". היינו אם אתה רוצה חכמה בינה ודעת זה תלוי "השיבנו, חזרה בתשובה"
ספר "להתעורר באהבתך"

לא ינקה, לא ימחוק עונו
לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר
ישא את שמו לשוא (כ, ז)
הקשה רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל: מדוע מכל העבירות שבתורה, דוקא כאן הזהיר הכתוב "כי לא ינקה ה'", והיינו שלא תתקיים בעובר העבירה מידת "ונקה"?

הדרך הראויה ליעץ כיצד להיטיב להבא
וַיִּשְׁמַע יְתֵרוֹ כִּהְיָן מִדְּבַר מֹשֶׁה אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ כִּי הוֹצִיא ה' אֶת יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרַיִם. (יח. א)

באסיפה בעניני הציבור קם אחד הגדולים ופתח בדברי ביקורת על כמה דברים שלדעתו היו יכולים להיעשות בצורה טובה יותר. אמר לו ה"אמרי אמת": להגיד ביקורת בלבד זה לא גדולה, העיקר הוא לשאת בעול ולראות כיצד לתקן ולהיטיב להבא. והוסיף, שחז"ל הסבירו שיתרו נקרא יתר על שהוסיף פרשה אחת בתורה. ורש"י מדגיש שמה שמייחד את יתרו היא לא הביקורת של, "לא טוב הדבר אשר אתה עושה" (פסוק יז), אלא עצתו כיצד לתקן את הדברים להבא, "ואתה תחזה" (פסוק כא).

יכולת העמידה של יהודי היא רק בדרך התורה
אִם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה וְצַדִּיק אֱלֹהִים וַיְכַלֶּף עֲמֹד וְגַם
כָּל הָעָם הַזֶּה עַל מַקְמוֹ יָבֵא בְּשָׁלוֹם (יח. כג)

כותב החפץ חיים: מבלעדי הדרכת התורה נחשב האדם כסומא המגשש באפילה שעלול לנטות מן הדרך הישרה וליפול בחפירות ומכשולים, ככתוב: "נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי" (תהלים קיט). באמת, לפעמים גם סומא הולך ולא נכשל. זאת, כשהורגל ללכת בדרך מסויימת, ישרה ובלי תחתיתים, אבל אם הוא מזדמן למקום חדש, בלתי מוכר שקיימים בו עיקולים ומהמורות סכנתו גדולה. בדורות שעברו, כשכל ישראל הולכים ולא נכשלו, כי הדרך היתה כבושה וסלולה, וגדולי הדור הנחו כלל ישראל שילכו בה, אבל בזמנים הללו, שישראל מטולטלים בקצוי תבל ונעתקים למקומות ודרכים חדשים שלא דרכה בהם רגל אדם ומלאים מכשולים, על כך כל אחד ואחד להיזהר שלא להתקל ולא יפול, וצריך להתחבר בכל יכולתו לאנשים צדיקים שאור התורה נגד פניהם. זה מה שאמר יתרו למשה: "אם את הדרך הזה תעשה", היינו שילמד את החוקים והתורות שבין אדם למקום, וגם ילמד את הדרך בין אדם לחברו להתנהג לפני משורת הדין, ושלא להעמיד את הדברים רק על דין התורה או "וַיְכַלֶּף עֲמֹד" וכל "הָעָם הַזֶּה עַל מַקְמוֹ יָבֵא בְּשָׁלוֹם"
ספר "לתתך עליון"

יסוד הקשר, גילוי אכפתיות
אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם (יט. ד)
כשם שמצינו בקידושי איש ואשה סדר מסויים, 'שידוכים', כמבואר בגמרא (קידושין יב:): רב מנגיד אמאן דמקדש בלא שידוכי, כי צריך ראשית לדעת על מה מדובר, כך לפני שבא הקב"ה ליתן תורה לישראל,

נקרא שמו נבל? אומרים חז"ל (מדרש תהלים פא): לפי שהוא מנבל כל מיני כלי זמר, ניגונו היה כה ערב ונעים, שכל כלי הזמר האחרים היו מאבדים את ערכם ואת חנם לידו. אם כך, היה צריך לקרוא "מנבל" ולא "נבל". אמר על כך אחד מאדמו"י גור: אם הוא מנבל מישהו אחר, הרי שהוא בעצמו נבל, כשם שאיזהו מכובד המכבד את הבריות, כך מי שמבזה אחרים הוא עצמו מבוזה.

ספר "יחי ראובן"

הלכה: פירות שביעית, פרי האדמה

תבואה וקטניות שהגיעו לשליש מגדולם הסופי לפני ראש השנה של שביעית, אין בהם קדושת שביעית ולא איסור ספיחין, והם פירות שישית לכל דבריהם, אף אם נקצרו או נלקטו בשביעית (וחייבים בהפרשת, תרומות ומעשרות). אך אם הגיעו לשליש אחרי ר"ה, יש בהם קדושת שביעית ואיסור ספיחין. ספר "פירות שביעית"

פתגם: בן חכם ישמח אב, וכן כסיל תוגת אמו.

משלי

חקירה: הפקר בית דין

הבעלים הקודם הוא המקנה, או בית דין (שיעורי ר' שמואל עמוד קנג). ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: חכמת שתיקה

רבי רפאל מוולז'ין היה כל ימיו מפליג בשתיקה וכמעט לא הוציא מפיו דיבור של חולין הוא היה אומר: לכאורה אפשר לחשוב שאיני יודע לדבר, אולם האמת היא, שאני יודע לשתוק. ספר "חד וחלק" חלק ד' (קסה)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בן קארין מרים, מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, רבקה בת ליהו, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. זרע של קיימא לבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה

ובאר, כי מידת "ונקה" ענינה כך: אדם עובר עבירה, כגון שאכל מאכל אסור, חלילה, חלילה, כותבת ידו בספר הזכרונות: פלוני אכל מאכל אסור. ואם עשה תשובה שלימה על חטאו, מוחקים מספר הזכרונות את הכתב הנ"ל ולא ניכר כלל. אבל הנשבע בשם ה' לשוא, נכתב בספר: פלוני נשבע בשם ה' לשוא, ואפילו אם עשה תשובה שלימה כל ימיו, עדיין אי אפשר למחוק מספר הזכרונות את כל העבירה, משום שאסור למחוק את שם ה'. וזהו "פ' לא ינקה", הקב"ה לא ימחוק את עונו מספר הזכרונות. ספר "ומחוק האור"

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ (כ.ח.)

כותב רש"י "זכור ושמור" בדיבור אחד נאמרו, שואל המגיד מדובנא, מה הענין ששניהם נאמרו בדיבור אחד, מה חסר בכך אם כל דיבור היה נאמר בפני עצמו? ומשיב, בשמירת השבת יש הבדל בין העשיר לעני, שהרי ה"שמור" מדבר על כך שצריך לשמור על קדושת השבת ולא לחללה חס ושלום במעשה חול. ה"זכור" הוא זכירה על ידי שעושים קידוש, ומענגים את השבת. במצות "שמור" העני מוכן לקבלה ללא עוררין. מאחר ואין לו עסקים או חנויות שעליו לסוגרם בשבת, ולהפסיד את הרווח של יום זה.. במצות "זכור", העשיר מוכן לקבלה ללא עוררין, מאחר ויש לו ממון והוא יכול לעגג את השבת, לאכול ולהתענג. באה התורה ואמרה שמור וזכור בדיבור אחד, גם העשיר וגם העני צריכים לשמור ולזכור. ספר "שולחן אליהו"

חילוק בין מחמר לשביתת בהמתו לענין הוצאה

לא תעשה כל מלאכה (כ.י.)

הפני יהושע (שבת נא:) כתב ששביתת בהמתו אינה אסורה מן התורה לענין איסור הוצאה כיון שהיא מלאכה גרועה. והמנחת חינוך הקשה מהמבואר בשבת (קנו:) ובפסחים (סו:) שאיסור מחמר הוא מן התורה גם בהוצאה. ונראה ליישב שחלוק איסור מחמר מאיסור שביתת בהמתו. שבמחמר נחשב שהאדם עשה מלאכה ע"י הבהמה, ולכן גם במלאכה גרועה כמו הוצאה, חייב האדם כי האדם מוזהר על הוצאה, מה שאין כן שביתת בהמתו שאזהרת התורה הוא "למען ינוח אתה ובהמתך", ורק בזה כתב הפני יהושע שבהוצאה שהיא מלאכה גרועה לא נאמרה אזהרת שביתת בהמתו.

רב זילברשטיין בספרו "אבני חפץ"

המבזה אחרים, הוא עצמו מבוזה

ולא תעלה במעלת על מזבחי אשר לא תגלה ערוךך עליו. (כ.כ.)

בדרך רמז פרשו: "לא תגלה ערוךך עליו", הערה שלך, היא זו שתגלה כשאתה מבזה את המזבח, בעצם הינך מבזה את עצמך, הבזיון הוא שלך, כי כל הפוסל במומו פוסל, כשאתה פוגע בזולך, אינך מבייש אלא את עצמך. בבית המקדש היה כלי נגינה בשם "נבל". ולמה

